

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЧЕРНІГІВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ
Кафедра економіки, обліку і оподаткування

АНАЛІЗ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ **МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ**

до практичних занять та завдання
для індивідуальної та самостійної роботи
для здобувачів вищої освіти
освітнього ступеня **«бакалавр»**
галузі знань **07 «Управління та адміністрування»**
спеціальності **071 «Облік і оподаткування»**
всіх форм навчання

Обговорено і рекомендовано
на засіданні кафедри економіки,
обліку і оподаткування
Протокол №9
від 05 червня 2023 року

Чернігів 2023

АНАЛІЗ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: методичні вказівки до практичних занять та завдання для індивідуальної та самостійної роботи для здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «бакалавр» галузі знань 07 «Управління та адміністрування» спеціальності 071 «Облік і оподаткування» всіх форм навчання / Укл.: Т.В. Клименко Чернігів: НУ «Чернігівська політехніка», 2023. 41 с.

Укладач: **Клименко Тетяна Вікторівна,**
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри економіки, обліку і оподаткування
НУ «Чернігівська політехніка»

Відповідальний за випуск: **Дерій Жанна Володимирівна,**
доктор економічних наук, професор, завідувач
кафедри економіки, обліку і оподаткування
НУ «Чернігівська політехніка»

Рецензент: **Гливенко Валентина Василівна,**
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри економіки, обліку і оподаткування
НУ «Чернігівська політехніка»

ВСТУП

Економічний аналіз полягає у комплексному дослідженні різних напрямів діяльності суб'єкта господарювання на основі даних відповідних джерел інформації, вивченні окремих об'єктів фінансово-господарської діяльності, виявленні та вимірюванні впливу факторів на результати такої діяльності, зіставленні витрат і фінансових результатів, узагальненні результатів аналізу та на їх основі обґрунтуванні альтернативних варіантів управлінських рішень з метою відбору найоптимальнішого.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є теоретичні та практичні аспекти аналітичної роботи, методичний інструментарій економічного аналізу виробництва, матеріальних і трудових ресурсів, технічного забезпечення підприємства, ефективності витрат та діяльності в цілому, оцінювання фінансового стану суб'єкта господарювання, що є підґрунтям для прийняття якісних управлінських рішень.

Мета вивчення навчальної дисципліни «*Аналіз господарської діяльності*» полягає у формуванні в майбутніх фахівцях системи знань, умінь та навичок щодо проведення аналітичних досліджень діяльності підприємства, виявлення резервів підвищення ефективності використання ресурсного потенціалу для обґрунтування управлінських рішень щодо зміцнення його фінансово-господарського стану та можливих напрямів розвитку.

Основним завданням вивчення дисципліни є підготовка здобувачів вищої освіти із питань: вивчення теоретичних засад і методики аналізу господарської діяльності підприємств; набуття вмінь і навичок аналізу виробництва продукції, ефективності використання ресурсів підприємства, оцінювання його фінансового стану; виявлення резервів підвищення ефективності виробництва та покращення фінансового стану підприємства.

Вивчення дисципліни «*Аналіз господарської діяльності*» передбачає досягнення такого кваліфікаційного рівня підготовки фахівця, за якого він повинен:

знати: сутність економічних явищ і процесів, їх взаємозв'язок і взаємозалежність; інформаційну базу, яку використовують при економічному аналізі окремих напрямів діяльності підприємства; систему показників оцінки стану ресурсного забезпечення підприємства і ефективності його діяльності; методики аналізу ефективності використання ресурсного потенціалу, фінансового стану та діяльності в цілому;

вміти: використовувати на практиці методи оцінювання результатів господарської діяльності підприємств; виявляти причинно-наслідкові зв'язки економічних явищ і процесів; ідентифікувати можливі ризики погіршення фінансово-господарського стану підприємства; виконувати розрахунки та узагальнювати результати дослідження щодо фінансового стану за даними фінансової та статистичної звітності; оцінювати зміну господарських явищ чи процесів; визначати фактори та відображати їх вплив на результуючий показник діяльності підприємств; оцінювати резерви підвищення ефективності діяльності підприємства; розробляти заходи на основі виявлених резервів; робити обґрунтовані висновки за результатами проведеного аналізу; пропонувати альтернативи управлінських рішень з підвищення ефективності діяльності підприємств.

Тема 1. АНАЛІЗ ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ, РОБІТ, ПОСЛУГ

Питання для обговорення:

- 1.1. Значення, завдання та інформаційне забезпечення аналізу виробництва продукції та послуг.
- 1.2. Оцінка ступеня виконання плану і динаміки обсягу виробництва продукції та послуг.
- 1.3. Аналіз ритмічності виробництва та якості продукції.
- 1.4. Аналіз номенклатури (асортименту продукції).
- 1.5. Аналіз впливу зміни якості продукції на обсяг виробництва.
- 1.6. Оперативний аналіз виробництва продукції.
- 1.7. Аналіз резервів зростання обсягу виробництва продукції.

Питання для самоконтролю та перевірки знань:

1. Розкрийте сутність об'єктів аналізу виробництва продукції, робіт, послуг.
2. У чому полягає мета та завдання аналізу виробництва продукції та послуг?
3. Охарактеризуйте види аналізу виконання плану та динаміки обсягу виробництва.
4. Яка методика визначення структури продукції?
5. Дайте визначення поняттям «асортимент» та «номенклатура» продукції.
6. Визначте зміст та методику розрахунку коефіцієнту асортиментності.
7. Яка методика розрахунку коефіцієнту оновлення асортименту продукції?
8. У чому сутність понять ритмічного та рівномірного виробництва?
9. Охарактеризуйте методику аналізу ритмічності та рівномірності виробництва.
10. Наведіть особливості аналізу якості продукції та сортності продукції.
11. Визначте необхідність та переваги операційного аналізу виробництва продукції.
12. Назвіть основні джерела резервів зростання виробництва та визначте методики розрахунку приросту продукції за їх рахунок.

Тематика рефератів:

1. Аналіз виробництва продукції тваринництва.
2. Аналіз врожайності сільськогосподарських культур і факторів, які впливають на її рівень.
3. Аналіз обсягів, структури та якості будівельно-монтажних робіт.
4. Аналіз попиту і пропозиції на продукцію та послуги підприємства.
5. Аналіз товарообороту підприємства торгівлі

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ:

1. Базисні темпи зростання виробництва продукції визначаються:

- А) відношенням обсягів виробництва продукції базисного періоду до звітного періоду;
- Б) відношенням обсягів виробництва продукції звітного періоду до базисного періоду;
- В) відношенням обсягів виробництва продукції за попередній період до звітного періоду.

2. Виконання завдання з асортименту продукції визначають таким чином:

- А) порівнянням фактичного обсягу продукції з даними за минулий період;
- Б) порівнянням фактичного обсягу з базовим;
- В) порівнянням фактичного обсягу окремих видів продукції в межах завдання з обсягом окремих видів продукції по завданню;
- Г) порівнянням базового обсягу виробництва з фактичним.

3. Коефіцієнт ритмічності розраховується як:

- А) відношення продукції, виготовленої в рамках плану ритмічності, до запланованого обсягу;
- Б) питома вага продукції, виготовленої по декадах, до загального обсягу виробництва продукції за місяць;
- В) відношення фактично виготовленої продукції по декадах до планової;
- Г) відношення фактично виготовленої продукції до продукції, виготовленої в рамках плану.

4. Коефіцієнт сортності продукції розраховується як:

- А) відношення продукції виготовленої в рамках плану з асортименту до запланованого обсягу;
- Б) питома вага продукції першого сорту у загальному обсязі продукції;
- В) відношення вартості всієї різносортності продукції до вартості цієї продукції за ціною першого сорту;
- Г) відношення кількості виробів з повним виконанням плану з асортименту до кількості планових позицій.

5. До екстенсивних резервів нарощування обсягів виробництва відносять:

- А) підвищення продуктивності праці;
- Б) підвищення віддачі основних засобів;
- В) удосконалення системи управління виробництвом;
- Г) збільшення обсягу використання сировини і матеріалів.

ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ:

Завдання 1.1. На основі даних, наведених в таблиці 1.1, оцінити ступінь виконання плану виробництва продукції за асортиментом та ступінь оновлення асортименту.

Таблиця 1.1 – Планові та фактичні обсяги виробництва товарної продукції

Вид продукції	Обсяг виробництва товарної продукції, тис. грн		Відсоток виконання плану, %	Фактично в рахунок виконання плану з асортименту, тис. грн
	план	факт		
Продукція А	11180	11680		
Продукція В	16480	15920		
Продукція С	6520	6160		
Продукція D	12020	12440		
Продукція Е (нова)	14100	12860		
Разом				

Завдання 1.2. На основі даних, наведених в таблиці 1.2, оцінити ступінь виконання плану, ритмічність та рівномірність виробництва продукції.

Таблиця 1.2 – Динаміка планових і фактичних обсягів виробництва продукції за кварталами

Період	Обсяг виробництва продукції, тис. грн		Відсоток виконання плану (X), %	Фактично в рахунок виконання плану, тис. грн	$(X_i - \bar{X})^2$
	план	факт			
I квартал	11800	12400			
II квартал	13400	15200			
III квартал	10600	10200			
IV квартал	11400	12000			
Усього за рік					

Завдання 1.3. На основі даних, наведених в таблиці 1.3, оцінити ступінь виконання плану виробництва продукції за структурою, кількісно визначити вплив зміни кількості вироблених виробів та їх ціни за загальну вартість продукції. Розрахувати вплив структурних зрушень на обсяг виробництва продукції.

Таблиця 1.3 – Планові та фактичні обсяги виробництва і ціна продукції

Вид продукції	Обсяг виробництва продукції, од.		Ціна, грн		Вартість, грн		
	план	факт	план	факт	план	факт	при фактичному обсязі та плановій ціні
Продукція А	2900	3100	40	45			
Продукція В	3000	2800	60	55			
Продукція С	3700	3400	35	30			
Разом			-	-			

Таблиця 1.4 – Оцінка впливу структурних зрушень на зміну обсягу продукції

Вид продукції	Питома вага (за натуральним показником), %		Обсяг виробництва продукції, од.			Ціна планова, грн	Вплив структурних зрушень на зміну обсягу продукції, грн
	план	факт	факт	факт за плановою структурою	абсол. відхил.		
1	2	3	4	5	6	7	8
Продукція А							
Продукція В							
Продукція С							
Разом	100	100				-	

Завдання 1.4. Оцінити якість продукції за середнім сортом та середньою ціною, враховуючи вихідні дані, наведені в табл. 1.5.

Таблиця 1.5 – Вихідні дані для оцінки якості продукції

Сорт продукції	Ціна за одиницю, грн		Обсяг продукції, од.		Структура продукції, %	
	план	факт	план	факт	план	факт
1	2	3	4	5	6	7
1	50	52	800	820		
2	35	34	825	835		
3	30	30	700	740		
Разом	-	-			100,0	100,0

Завдання 1.5. Оцінити якість продукції на основі коефіцієнту сортності, враховуючи вихідні дані, наведені в табл. 1.6.

Таблиця 1.6 – Вихідні дані для оцінки якості продукції

Сорт продукції	Ціна за одиницю, грн (P)	Перевідний коефіцієнт (K)	Обсяг продукції, од.		Структура продукції, %		Проміжні розрахунки	
			план (Q(п))	факт (Q(ф))	план	факт	Kq(п)	Kq(ф)
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Вищий	500		400	510				
1	450		75	60				
2	400		25	30				
Разом	-	-						

Тема 2.

АНАЛІЗ ВИКОРИСТАННЯ ТРУДОВИХ РЕСУРСІВ

Питання для обговорення:

2.1. Завдання та інформаційне забезпечення аналізу трудових ресурсів підприємства.

2.2. Аналіз забезпеченості підприємства трудовими ресурсами.

2.3. Аналіз використання робочого часу.

2.4. Аналіз ефективності використання трудових ресурсів і чинників, що визначають її зміну.

2.5. Аналіз витрат на оплату праці персоналу.

2.6. Аналіз співвідношення темпів росту продуктивності праці та оплати праці.

Питання для самоконтролю та перевірки знань:

1. Визначте мету та завдання аналізу трудових ресурсів.

2. Охарактеризуйте основні напрями аналізу забезпеченості підприємства трудовими ресурсами.

3. Наведіть методика та характеристики основних показників оцінки рівня забезпеченості підприємства трудовими ресурсами.

4. У чому полягає методика визначення розміру відносної економії трудових ресурсів?

5. Назвіть основні види фонду робочого часу як об'єкту дослідження використання трудових ресурсів.
6. Визначте методіку розрахунку фонду робочого часу та особливості його факторного аналізу.
7. Охарактеризуйте показники ефективності використання трудових ресурсів.
8. Які фактори впливають на ефективність використання трудових ресурсів?
9. Надайте характеристику показників, які розраховуються при аналізі витрат на оплату праці?
10. Які чинники впливають на зміну показників витрат на оплату праці?
11. Яка методика аналізу співвідношення темпів росту продуктивності праці та оплати праці?

Тематика рефератів:

1. Вивчення динаміки показників і причин плинності персоналу.
2. Аналіз використання фонду оплати праці.
3. Аналіз матеріального стимулювання кадрового потенціалу підприємства.

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ:

1. Коефіцієнт обороту з прийому працівників розраховується як:

- А) відношення кількості працівників, які вибули за звітний період, до середньооблікової чисельності штатних працівників;
- Б) відношення кількості прийнятих за звітний період працівників до середньооблікової чисельності штатних працівників;
- В) відношення суми прийнятих працівників та тих, які вибули за звітний період, до середньооблікової чисельності штатних працівників.

2. Продуктивність праці визначається:

- А) фактично відпрацьованим часом одним робітником за зміну;
- Б) складністю виконаних робіт;
- В) обсягом продукції, виготовленої робітником за одиницю часу;
- Г) обсягом продукції, виготовленої середньообліковою чисельністю робітників в звітному періоді.

3. Вкажіть інтенсивні фактори, що впливають на середньорічну продуктивність праці робітника:

- А) кількість днів, відпрацьованих робітником за рік;
- Б) коефіцієнт змінності роботи;
- В) середньогодинний виробіток робітника;
- Г) тривалість робочої зміни.

4. Трудомісткість продукції визначається як відношення:

- А) витрат робочого часу до вартості основних виробничих засобів;
- Б) витрат робочого часу до обсягу виготовленої продукції;
- В) обсягу виготовленої продукції до загальних витрат робочого часу на виробництво продукції.

5. Вплив зміни тривалості робочого дня на середньоденну продуктивність праці робітників визначається як:

- А) відношення обсягу виробництва продукції і загальної кількості відпрацьованих людино-днів;
- Б) добуток відпрацьованого часу на середньогодинну продуктивність праці;
- В) добуток відхилення між фактичною і базисною тривалістю робочого дня на базисну середньогодинну продуктивність праці.

ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ:

Завдання 2.1. На основі даних, наведених в таблиці 2.1:

- 1) проаналізувати структуру (табл. 2.2) та динаміку руху трудових ресурсів підприємства на основі відповідних коефіцієнтів;
- 2) дослідити динаміку продуктивності праці працівників підприємства;
- 3) визначити й кількісно виміряти вплив чинників, що зумовили зміну обсягу товарної продукції.

Таблиця 2.1 – Динаміка показників руху та ефективності використання трудових ресурсів

Показники	Минулий рік	Звітний рік	Відхилення	
			абсол.	відн.
1. Прийнято на роботу, осіб	15	16		
2. Вибуло з підприємства (осіб), всього, в т.ч.:	26	30		
- на навчання	5	6		
- у збройні сили	6	4		
- на пенсію та з інших причин, передбачених законом	2	3		
- за власним бажанням	10	11		
- за порушення трудової дисципліни	3	6		
3. Середньооблікова чисельність працівників (осіб) усього, в т.ч.:	150	153		
4. Товарна продукція (тис. грн)	14230	15960		
5. Середньорічна продуктивність праці працівників (тис. грн), зокрема:				
- виробничого персоналу				
6. Показники динаміки руху трудових ресурсів:				
- коефіцієнт обороту з прийому				
- коефіцієнт обороту зі звільнення				
- коефіцієнт плинності кадрів				
- коефіцієнт приросту кадрів				

Таблиця 2.2 – Динаміка середньооблікової чисельності та структури працівників

Категорії персоналу	Чисельність, чол.		Структура, %		Зміни (+, -)		
	мин. рік	звіт. рік	мин. рік	звіт. рік	абсол.	відн.	В структурі
Усього працівників, у т.ч.:			100,0	100,0			-
адміністративно-управлінський персонал	22	25					
виробничий персонал	96	98					
допоміжний персонал	32	30					

Завдання 2.2. На основі даних, наведених у таблиці 2.3:

- 1) визначити середню кількість відпрацьованих годин одним робітником і продуктивність праці у звітному періоді, дослідити їх зміну;
- 2) оцінити ступінь виконання плану використання робочого часу;
- 3) кількісно виміряти вплив факторів на зміну фактично відпрацьованого робочого часу;
- 4) визначити обсяг недоданої продукції за рахунок втрат робочого часу;
- 5) кількісно виміряти вплив чинників, пов'язаних з середньогодинною продуктивністю праці та відпрацьованим часом, на зміну показника середньорічної продуктивності праці.

Таблиця 2.3 – Динаміка показників ефективності використання трудових ресурсів

Показники	Звітний рік		Відхилення	
	план	факт	абсол.	відн.
Середньорічна чисельність робітників (осіб)	40	44		
Відпрацьовано за рік одним робітником:				
- днів	240	235		
- годин				
Середня тривалість робочого дня (годин)	8	7,7		
Товарна продукція (тис. грн)	45 000	50 830		
Продуктивність праці (тис. грн):				
- середньорічна				
- середньодобова				
- середньогодинна				
Фонд робочого часу, годин				

Завдання 2.3. На основі даних, наведених у таблиці 2.4:

- 1) визначити суму витрат на оплату праці та продуктивність праці робітників підприємства;
- 2) оцінити ступінь виконання плану за всіма показниками;
- 3) виміряти вплив на зміну суми витрат на оплату праці зміни таких чинників: обсягу товарної продукції; середньої заробітної плати 1-го робітника; продуктивності праці;
- 4) визначити відносний надлишок (нестачу) робітників і економію (перевитрату) коштів на оплату їх праці.

Таблиця 2.4 – Динаміка показників наявності трудових ресурсів та оплати їх праці

Показники	Звітний рік		Відхилення	
	план	факт	абсолютне	відносне
Товарна продукція (тис. грн)	36500	38200		
Середньорічна чисельність робітників (осіб)	40	38		
Середньорічна заробітна плата 1-го робітника (тис. грн)	118,5	121,6		
Витрати на оплату праці (тис. грн)				
Рівень витрат на оплату праці, %				
Продуктивність праці (тис. грн/ос.)				

Завдання 2.4. На основі даних, наведених у таблиці 2.5:

- 1) визначити витратність утримання трудових ресурсів підприємства, продуктивність праці робітників та їх середньорічну заробітну плату;
- 2) оцінити ступінь виконання плану за всіма показниками;
- 3) виміряти вплив на зміну суми витрат на оплату праці зміни таких чинників: обсягу виробництва товарної продукції; середнього рівня витрат на оплату праці робітників підприємства;
- 4) кількісно оцінити вплив на зміну середнього рівня витрат на оплату праці зміни таких чинників: середньорічної заробітної плати одного робітника; продуктивності праці одного робітника.

Таблиця 2.5 – Динаміка показників наявності трудових ресурсів та витрат на оплату праці

Показники	Звітний рік		Відхилення	
	план	факт	абсолютне	відносне
Товарна продукція (тис. грн)	35600	40400		
Середньорічна чисельність робітників (осіб)	30	31		
Витрати на оплату праці (тис. грн)	5100	5600		
Середньорічна заробітна плата 1-го робітника (тис. грн)				
Рівень витрат на оплату праці (%)				
Продуктивність праці (тис. грн/ос.)				

Завдання 2.5. На основі даних, наведених у таблиці 2.6:

- 1) написати мультиплікативну трифакторну модель залежності середньорічної продуктивності праці робітника;
- 2) знайти відсутній фактор та провести порівняльний аналіз;
- 3) використовуючи один з методів факторного аналізу, оцінити розмір впливу факторів на зміну середньорічної продуктивності праці робітника, підрахувати резерви підвищення продуктивності праці, зробити відповідні висновки.

Таблиця 2.6 – Динаміка показників ефективності використання трудових ресурсів

Показники	Звітний рік		Відхилення	
	план	факт	абсолютне	відносне
Середньорічна продуктивність праці одного робітника (грн)	210 304	206 856		
Середньогодинна продуктивність праці одного робітника (грн)	106	104		
Тривалість робочого дня (годин)	8	7,8		
Середня кількість днів, відпрацьована одним робітником				

Завдання 2.6. На основі даних, наведених у таблиці 2.7:

- 1) написати мультиплікативну чотирифакторну модель залежності товарної продукції;
- 2) знайти відсутній фактор і провести порівняльний аналіз;
- 3) використовуючи один з методів факторного аналізу, оцінити розмір впливу факторів на зміну обсягу товарної продукції, підрахувати резерви його нарощування та баланс відхилень, зробити відповідні висновки.

Таблиця 2.7 – Динаміка показників ефективності використання трудових ресурсів

Показники	Базовий рік	Звітний рік	Відхилення	
			абсолютне	відносне
Товарна продукція (тис. грн)	43992	52026		
Середньооблікова чисельність робітників (осіб)	52	50		
Середня кількість днів, відпрацьована одним робітником	235	230		
Середня тривалість робочого дня (годин)	8	7,8		
Середньогодинна продуктивність праці 1-го робітника (грн)				

Тема 3.

АНАЛІЗ СТАНУ ТА ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ

Питання для обговорення:

- 3.1. Завдання та інформаційне забезпечення аналізу основних засобів.
- 3.2. Аналіз забезпеченості підприємства основними засобами.
- 3.3. Аналіз використання основних засобів підприємства.
- 3.4. Факторний аналіз ефективності використання основних засобів.
- 3.5. Оцінка впливу використання основних засобів на обсяг виробництва продукції.
- 3.6. Оцінка використання виробничих потужностей.

Питання для самоконтролю та перевірки знань:

1. Визначте мету та завдання аналізу основних засобів.
2. Охарактеризуйте етапи аналізу забезпеченості підприємства основними засобами.
3. Наведіть абсолютні показники руху основних засобів.
4. У чому полягає мета та особливості аналізу використання основних засобів?
5. Охарактеризуйте основні показники забезпеченості підприємства обладнанням.
6. Наведіть показники екстенсивного та інтенсивного навантаження обладнання.
7. Які можуть бути основні причини втрат машинного часу?
8. Які показники дозволяють оцінити рівень ефективності використання основних засобів?
9. Визначте особливості проведення факторного аналізу ефективності використання основних засобів.
10. Які фактори впливають на виробничі потужності підприємства?

Тематика рефератів:

1. Аналіз організаційно-технічного рівня виробничого процесу.
2. Аналіз конкурентоспроможності підприємства на основі вдосконалення управління основними засобами.
3. Аналіз і шляхи підвищення ефективності використання машинно-тракторного парку сільськогосподарських підприємств.
4. Аналіз стану та фактори підвищення ефективності використання земельних угідь.

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ:**1. Технічний стан та рух основних засобів характеризують показники:**

- А) коефіцієнти змінності роботи обладнання та використання наявного обладнання;
- Б) віддача основних засобів, коефіцієнт інтенсивності використання обладнання;
- В) коефіцієнт зносу, вибуття, оновлення та придатності основних засобів
- Г) рентабельність основних засобів та фондомісткість.

2. Коефіцієнт екстенсивного завантаження устаткування розраховується як відношення:

- А) фактичної віддачі основних засобів за верстато-годину до запланованої;
- Б) фактично відпрацьованого часу устаткуванням до календарного (планового) часу;
- В) вартості основних засобів, які вибули протягом звітного періоду, до вартості засобів на початок періоду.

3. Відношення обсягу продукції до середньорічної вартості основних засобів – це:

- А) віддача основних засобів;
- Б) рентабельність основних засобів;
- В) місткість основних засобів;
- Г) коефіцієнт екстенсивного завантаження устаткування.

4. Відношення прибутку до середньорічної вартості основних засобів характеризує:

- А) продуктивність основних засобів;
- Б) віддачу основних засобів;
- В) місткість основних засобів;
- Г) рівень рентабельності основних засобів.

5. Який шлях використання резервів є інтенсивним?

- А) подовження часу роботи обладнання;
- Б) підвищення технічного рівня обладнання;
- В) збільшення парку устаткування.

ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ:

Завдання 3.1. На основі даних, наведених у таблиці 3.1:

- 1) визначити вартість основних засобів станом на кінець року;
- 2) оцінити структуру основних засобів та їх зміну;
- 3) дослідити рух основних засобів на основі відповідних коефіцієнтів;
- 4) визначити віддачу основних виробничих засобів і їх активної частини, враховуючи, що обсяг виробництва продукції за період склав 5960 тис. грн, зробити висновки.

Таблиця 3.1 – Динаміка показників стану та руху основних засобів (тис. грн)

Групи основних засобів	Наявність на початок року	Надійшло	Вибуло	Наявність на кінець року
Виробничі основні засоби, в тому числі	2 250	220	150	
- активна їх частина	1 900	180	120	
Невиробничі основні засоби	1 360	380	120	
Разом основних засобів				

Таблиця 3.2 – Динаміка структури основних засобів (%)

Групи основних засобів	Питома вага		Абсолютне відхилення
	на початок року	на кінець року	
Виробничі основні засоби, в тому числі			
- активна їх частина			
Невиробничі основні засоби			
Разом основних засобів	100,0	100,0	-

Завдання 3.2. На основі даних, наведених у таблиці 3.3:

- 1) визначити частку активної частини основних засобів та показники ефективності використання основних засобів та їх активної частини;
- 2) розрахувати основні показники ефективності діяльності підприємства (продуктивність та фондоозброєність праці робітників, рентабельність операційної діяльності та рентабельність основних засобів);
- 3) кількісно оцінити причини зміни віддачі основних засобів за рахунок зміни:
 - а) питомої ваги та віддачі активної частини основних засобів;
 - б) продуктивності та фондоозброєності праці робітників підприємства;
- 4) кількісно виміряти причини зміни рентабельності основних засобів за рахунок зміни:
 - а) віддачі основних засобів та рентабельності операційної діяльності;
 - б) структури основних засобів, віддачі активної їх частини та рентабельності операційної діяльності підприємства;
- 5) за результати дослідження зробити висновки та пропозиції щодо підвищення ефективності використання основних засобів.

Таблиця 3.3 – Динаміка основних показників господарювання підприємства

Показники	Базовий рік	Звітний рік	Відхилення	
			абсол.	відн.
Обсяг виробництва продукції (тис. грн)	67500	76500		
Прибуток від операційної діяльності (тис. грн)	2975	3290		
Середньорічна чисельність робітників, осіб	35	38		
Середньорічна вартість основних засобів (тис. грн.) усього, в т.ч.:	8780	9200		
- активної частини основних засобів	7200	7800		
Питома вага активної частини основних засобів (%)				-
Віддача основних засобів у цілому (грн), у т.ч.:				
- активної частини основних засобів				
Річна продуктивність праці робітників (тис. грн/ос.)				
Фондоозброєність (тис. грн/ос.)				
Рентабельність операційної діяльності, %				-
Рентабельність основних засобів, %				-

Завдання 3.3. На основі даних, наведених у таблиці 3.4:

- 1) визначити середньогодинний виробіток обладнання;
- 2) виявити розмір впливу зміни кількості діючого обладнання, тривалості (часу) роботи одиниці обладнання та його виробітку на обсяг продукції та зробити висновки.

Таблиця 3.4 – Динаміка показників роботи обладнання підприємства

Показники	Базовий рік	Звітний рік	Відхилення	
			абсолютне	відносне
Обсяг продукції (тис. грн)	58000	61000		
Середньорічна кількість діючого обладнання (од.)	350	300		
Фонд часу роботи діючого обладнання (тис. машино-годин)				
Тривалість (час) роботи одиниці обладнання (годин)	2950	2740		
Середньогодинний виробіток одиниці обладнання (грн)				

Завдання 3.4. На основі даних, наведених у таблиці 3.5, проаналізувати ефективність використання устаткування на основі рівня екстенсивного й інтенсивного його використання.

Таблиця 3.5 – Динаміка показників використання устаткування

Показники	План	Звіт	Відхилення від плану
Випуск продукції, тис. грн.	67500	66258	
Кількість верстатів, шт.	40	45	
Загальна кількість відпрацьованих машино-годин	90000	92025	
Кількість годин, відпрацьованих одним верстатом, год.			
Середній виробіток на 1 машино-годину, грн			
Коефіцієнт інтенсивного завантаження			
Коефіцієнт екстенсивного завантаження			
Інтегральний показник ефективності використання основних засобів			

Тема 4.

АНАЛІЗ ВИКОРИСТАННЯ МАТЕРІАЛЬНИХ РЕСУРСІВ

Питання для обговорення:

4.1. Значення, завдання та інформаційне забезпечення аналізу матеріальних ресурсів підприємства.

4.2. Аналіз забезпеченості підприємства матеріальними ресурсами.

4.3. Аналіз формування матеріального забезпечення виробництва продукції (товарів, робіт, послуг).

4.4. Оцінка ефективності використання матеріальних ресурсів підприємства.

Питання для самоконтролю та перевірки знань:

1. Визначте мету та завдання аналізу матеріальних ресурсів.

2. Що є інформаційною базою для аналізу матеріальних ресурсів?

3. Охарактеризуйте етапи аналізу забезпеченості підприємства матеріальними ресурсами.

4. На основі яких показників здійснюється аналіз забезпеченості підприємства матеріальними ресурсами?

5. Визначте мету формування матеріального забезпечення виробництва продукції.

6. Назвіть етапи аналізу матеріального постачання підприємству сировини та матеріалів.

7. Які показники дозволяють оцінити якість матеріального забезпечення?

8. Охарактеризуйте основні етапи оцінювання ефективності використання матеріальних ресурсів підприємства.

9. Які показники дозволяють оцінити ефективність використання матеріальних ресурсів.

Тематика рефератів:

1. Методи ABC-аналізу та XYZ-аналізу в системі управління виробничими запасами.
2. Роль та значення аналізу в процесі планування потреби у сировині та матеріалах.
3. Аналіз наявності та руху товарів на торговельних підприємствах.

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ:**1. Вихід продукції з 1 грн матеріальних затрат характеризує показник:**

- А) матеріаломісткості;
- Б) рентабельності матеріальних ресурсів;
- В) матеріаловіддачі;
- Г) коефіцієнт використання матеріалів.

2. Екстенсивний шлях задоволення потреби підприємства в матеріальних ресурсах передбачає:

- А) збільшення видобутку сировинних ресурсів, нарощування виробництва матеріальних ресурсів;
- Б) використання безвідходних виробництв;
- В) застосування прогресивних, науково обґрунтованих норм витрачання матеріальних ресурсів.

3. Якщо коефіцієнт оборотності зменшився на 4, то швидкість обороту матеріальних ресурсів:

- А збільшиться на 4 дні;
- Б) зменшиться на 4 дні;
- В) прискорилося на 4 обороти;
- Г) уповільнилося на 4 обороти.

4. Прискорення оборотності матеріальних ресурсів призводить до:

- А) залучення додаткових оборотних активів у господарський оборот;
- Б) вивільнення коштів для виконання виробничої програми;
- В) збільшення тривалості обороту матеріальних ресурсів;
- Г) погіршення фінансового стану підприємства.

5. Коефіцієнт оборотності матеріальних ресурсів характеризує:

- А) розмір матеріальних ресурсів на одну гривню виручки від реалізації;
- Б) розмір виручки від реалізації в розрахунку на одну гривню матеріальних ресурсів;
- В) розмір матеріальних ресурсів на одну гривню прибутку підприємства;
- Г) розмір прибутку на одну гривню матеріальних ресурсів.

ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ:**Завдання 4.1.** На основі даних, наведених у таблиці 4.1:

- 1) розрахувати такі показники: матеріаловіддача, матеріаломісткість, питома вага матеріальних витрат у собівартості виробництва, витрати на 1 грн виготовленої продукції;
- 2) дати оцінку діяльності підприємства за обсягом випуску продукції та ефективністю використання предметів праці;
- 3) визначити розмір впливу окремих чинників на зміну рівня товарної продукції;
- 4) розрахувати розмір відносної економії (перевитрат) матеріальних ресурсів;

5) визначити розмір можливих резервів підвищення ефективності роботи підприємства та заходи щодо їх використання, зробити висновки.

Таблиця 4.1 – Динаміка показників виробничої діяльності підприємства

Показники	Базовий рік	Звітний рік	Відхилення	
			абсолютне	відносне
Обсяг випуску продукції (тис. грн)	30500	35100		
Собівартість випущеної продукції (тис. грн)	24300	28800		
Витрати предметів праці на виробництво продукції (тис. грн)	14800	17600		
Матеріаловіддача				
Матеріаломісткість				
Питома вага матеріальних витрат у собівартості виробництва (%)				
Витрати на 1 грн виготовленої продукції (грн)				

Завдання 4.2. На основі даних, наведених у таблиці 4.2:

1) розрахувати показники ефективності використання матеріальних ресурсів підприємства (матеріаловіддача, матеріаломісткість, оборотність запасів (в оборотах і днях), частку матеріальних витрат у собівартості продукції) та проаналізувати їх рівень та динаміку;

2) визначити розмір впливу чинників на зміну показників ефективності використання матеріальних ресурсів (швидкість і час обігу матеріальних запасів, матеріаловіддачу);

3) обчислити величину додатково залучених чи вивільнених коштів у зв'язку зі зміною оборотності матеріальних ресурсів;

4) зробити висновки.

Таблиця 4.2 – Динаміка показників виробничої діяльності підприємства

Показники	Базовий рік	Звітний рік	Відхилення	
			абсолютне	відносне, %
Матеріальні витрати у складі собівартості продукції (тис. грн)	18500	21500		
Виробнича собівартість продукції (тис. грн)	24500	29000		
Обсяг товарної продукції (тис. грн)	31000	37500		
Середні залишки виробничих запасів (тис. грн)	3200	3600		
Матеріаловіддача (грн)				
Матеріаломісткість (грн)				
Частка матеріальних витрат у собівартості продукції (%)				
Оборотність запасів (швидкість обертання, оборотів)				
Тривалість одного обороту запасів (час обертання, днів)				

Завдання 4.3. На основі даних, наведених у таблиці 4.3:

1) визначити обсяг виробництва продукції та суму витрачених у виробничому процесі матеріальних ресурсів; матеріаловіддачу і матеріаломісткість;

2) розрахувати розмір впливу чинників, пов'язаних зі зміною матеріальних витрат на виробництво продукції та матеріаломісткості, на зміну обсягу випуску продукції у вартісному вимірі (трифакторна модель);

3) визначити розмір можливих резервів і заходи щодо їх реалізації та зробити висновки.

Таблиця 4.3 – Динаміка показників обсягу випуску і витрат на виробництво продукції підприємства

Показники	Базовий рік	Звітний рік	Відхилення	
			абсолютне	відносне
Обсяг виробленої продукції (тис. од.)	420	445		
Середня вартість сировини і матеріалів, використаних для виробництва одиниці продукції (грн)	54	68		
Середня відпускна ціна одиниці продукції (грн)	86	98		
Обсяг виробництва продукції (тис. грн)				
Вартість витрачених на виробництво матеріальних ресурсів (тис. грн)				
Матеріаловіддача (грн)				
Матеріаломісткість (грн)				

Завдання 4.4. На основі даних, наведених у таблиці 4.4:

1) розрахувати оцінити матеріаловіддачу та матеріаломісткість продукції;

2) оцінити абсолютну та відносну економію матеріальних ресурсів;

3) використовуючи один з методів факторного аналізу, оцінити розмір впливу використання предметів праці на обсяг продукції;

4) визначити можливі резерви нарощування товарної продукції за рахунок матеріальних чинників, зробити відповідні висновки.

Таблиця 4.4 – Динаміка показників витрат предмет праці на виробництво продукції підприємства

Показники	План	Факт	Відхилення	
			абсолютне	відносне
Обсяг товарної продукції (тис. грн)	15840	15300		
Затрати предметів праці на виробництво продукції (тис. грн)	7020	7580		
Матеріаловіддача				
Матеріаломісткість				

Тема 5. АНАЛІЗ ВИТРАТ НА ВИРОБНИЦТВО ТА СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ

Питання для обговорення:

- 5.1. Значення, завдання та інформаційне забезпечення аналізу витрат підприємства.
- 5.2. Аналіз витрат за загальним обсягом, складом та структурою.
- 5.3. Аналіз витрат на виробництво і реалізацію продукції.
- 5.4. Аналіз собівартості виробництва окремих видів продукції.
- 5.5. Аналіз прямих витрат на виробництво та реалізацію продукції.
- 5.6. Аналіз комплексних статей витрат на виробництво та реалізацію продукції.
- 5.7. Аналіз витрат на 1 грн товарної продукції.

Питання для самоконтролю та перевірки знань:

1. Визначте мету та завдання аналізу витрат підприємства.
2. Охарактеризуйте інформаційне забезпечення аналізу витрат підприємства.
3. Наведіть особливості аналізу витрат за обсягом, складом та структурою.
4. Які показники дозволяють оцінити ефективність матеріальних витрат?
5. Назвіть особливості аналізу рівня витрат на одну гривню реалізованої продукції.
6. Дайте характеристику порядку аналізу собівартості виробництва окремих видів продукції.
7. Яким чином проводиться аналіз прямих матеріальних витрат?
8. Які особливості аналізу прямих витрат на оплату праці?
9. Визначте порядок аналізу комплексних статей витрат на виробництво та реалізацію продукції.
10. Охарактеризуйте етапи аналізу витрат на одну гривню товарної продукції.

Тематика рефератів:

1. Особливості аналізу витрат діяльності торгівельного підприємства.
2. Аналіз витрат на будівельно-монтажні роботи.
3. Особливості використання функціонально-вартісного аналізу при аналізі витрат підприємства.
4. Оптимізація витрат підприємства – як дієвий інструмент підвищення ефективності діяльності підприємства.
5. Аналіз витратами за центрами відповідальності в системі управління підприємством як фактор ефективності його діяльності.

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ:

1. Витрати на одну гривню товарної продукції розраховуються як відношення:

- А) обсягу товарної продукції до загальної суми витрат на виробництво продукції;
- Б) загальної суми витрат на виробництво продукції до обсягу товарної продукції;
- В) обсягу товарної продукції до витрат від браку;
- Г) загальної суми витрат на виробництво продукції до суми прямих матеріальних витрат.

2. При аналізі витрат підприємства абсолютним показником є:

- А) рівень витрат;
- Б) питома вага витрат;
- В) обсяг витрат;

Г) рентабельність витрат.

3. Рівень витрат на оплату праці запланований у розмірі 15%. Це означає, що:

А) кожному робітнику було заплановано виплатити в середньому 15 тис. грн за місяць;
 Б) кожному робітнику заплановано виплатити в середньому 15% із загальної суми витрат на оплату праці;

В) на кожні 100 грн товарної продукції заплановано 15 грн витрат на оплату праці;

Г) на кожну 1 грн товарної продукції заплановано 15 грн витрат на оплату праці.

4. За ступенем залежності від обсягів виробництва розрізняють витрати:

А) прямі та непрямі;

Б) змінні та постійні;

В) прості та комплексні.

5. Для визначення впливу структурних зрушень на рівень витрат на 1 грн товарної продукції необхідно застосувати наступну формулу:

А) фактичні витрати на 1 грн фактично виготовленої товарної продукції у планових цінах «мінус» витрати на 1 грн фактично виготовленої продукції за плановою собівартістю і плановими цінами;

Б) витрати на 1 грн фактично виготовленої товарної продукції за плановою собівартістю і плановими цінами «мінус» фактичні витрати на 1 грн фактично виготовленої товарної продукції у планових цінах;

В) витрати на 1 грн фактично виготовленої товарної продукції за плановою собівартістю і плановими цінами «мінус» планові витрати на 1 грн товарної продукції у планових цінах і обсягах.

ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ:

Завдання 5.1. Оцінити обсяг і структуру витрат підприємства на основі даних таблиці 5.1 та враховуючи, що плановий обсяг виробництва продукції складав 82600 тис. грн, а фактичний – 86300 тис. грн. Кількісно оцінити вплив факторів на повну собівартість продукції.

Таблиця 5.1 – Обсяг і структура витрат на виробництво продукції

Елементи витрат	Сума, тис. грн		Структура, %		Зміни (+, -)		
	план	факт	план	факт	абсол.	відн., %	в структур., %
Матеріальні витрати	28100	31700					
Заробітна плата	20 500	21 400					
Відрахування на соціальні заходи	6 100	6 400					
Амортизація	6 300	6 500					
Інші витрати	2 200	1 900					
Повна собівартість, у тому числі:							
- змінні витрати	45 800	49 300					
- постійні витрати	17 400	18 600					

Завдання 5.2. На основі даних, наведених у таблиці 5.2:

- 1) оцінити діяльність підприємства з формування собівартості одиниці продукції;
- 2) визначити чинники, що вплинули на зміну собівартості виробництва одиниці продукції;
- 3) визначити резерви зменшення собівартості виробництва продукції.

Таблиця 5.2 – Динаміка показників формування собівартості продукції

Показники	Базовий рік	Звітний рік	Відхилення	
			абсол.	відносне, %
Обсяг виробництва продукції (од.)	28000	26500		
Сума умовно-постійних витрат (грн)	179200	218500		
Сума змінних витрат на одиницю продукції (грн)	32	36		
Сума змінних витрат (грн)				
Загальна собівартість (грн)				
Собівартість одиниці продукції, грн				

Завдання 5.3. На основі даних, наведених у таблиці 5.3:

- 1) проаналізувати витрати на 1 грн товарної продукції;
- 2) визначити кількісний вплив на витрати на 1 грн товарної продукції таких факторів: зрушень у структурі та асортименті випущеної продукції; зміни собівартості окремих видів продукції; зміни цін на випущену продукцію.

Таблиця 5.3 – Динаміка показників виробничої діяльності підприємства

Показники	План	Фактичний випуск продукції		
		За плановою собівартістю і плановими цінами	За фактичною собівартістю і плановими цінами	За діючими (фактичними) цінами
Собівартість товарної продукції, тис. грн	6468	6478	6721	6804
Товарна продукція, тис. грн	8450	8200	7150	8400
Витрати на 1 грн товарної продукції, грн				

Завдання 5.4. На основі даних, наведених у таблиці 5.4:

- 1) оцінити динаміку показників витрат на виробництво та обсягу виробництва продукції підприємства у вартісному виразі, враховуючи також, що сума умовно-постійних витрат у собівартості загального випуску продукції фактично у звітному році становила 750 тис. грн, що на 125 тис. грн більше ніж планувалося;
- 2) визначити рівень витрат на 1 грн товарної продукції та його зміну, порівняно з планом;
- 3) кількісно виміряти вплив факторів на зміну рівня витрат на 1 грн товарної продукції;
- 4) обчислити рівень відносної економії (перевитрат) суми витрат на виробництво продукції;
- 5) зробити висновки щодо зміни суми і рівня витрат на виробництво продукції підприємства.

Таблиця 5.4 – Показники обсягу виробництва та витрат підприємства за видами продукції

Продукція	Обсяг виробництва (тис. од.)		Ціна одиниці продукції (грн)		Змінні витрати на одиницю продукції (грн)	
	план	факт	план	факт	план	факт
Продукція А	65	67	28	33	22	26
Продукція В	70	75	18	21	12	14
Продукція С	25	21	20	23	11	16

Таблиця 5.5 – Розрахункові показники обсягу виробництва та витрат підприємства за видами продукції

Продукція	Обсяг виробництва (тис. грн)				Змінні витрати (тис. грн)				Постійні витрати (тис. грн)			
	план	факт	абс. відх.	відн. відх.	план	факт	абс. відх.	відн. відх.	план	факт	абс. відх.	відн. відх.
Продукція А									-	-	-	-
Продукція В									-	-	-	-
Продукція С									-	-	-	-
Разом												

Завдання 5.5. На основі даних, наведених у таблиці 5.6, оцінити вплив факторів на рентабельність продукції.

Таблиця 5.6 – Показники діяльності підприємства

Показники	Базовий рік	Звітний рік	Відхилення	
			абсолютне	відносне
Виручка від реалізації продукції, грн	452600	488900		
Собівартість реалізованої продукції, грн	335100	383200		
Прибуток, грн				
Рентабельність продукції, %				

Завдання 5.6. На основі даних, наведених в таблиці 5.7, оцінити вплив факторів на рентабельність окремого виробу.

Таблиця 5.7 – Вихідні дані для факторного аналізу рентабельності окремого виробу

Показники	Ціна виробу, грн	Собівартість виробу, грн	Рентабельність продукції, %
За планом	240	180	
За плановою собівартістю і фактичною ціною	-	-	
Фактично	250	185	

Тема 6. АНАЛІЗ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

Питання для обговорення:

- 6.1. Сутність та інформаційні джерела фінансового аналізу.
- 6.2. Аналіз фінансово-майнового стану підприємства.
- 6.3. Аналіз платоспроможності та фінансової стійкості підприємства.
- 6.4. Аналіз ділової активності підприємства.
- 6.5. Аналіз фінансових результатів та рентабельності підприємства.

Питання для самоконтролю та перевірки знань:

1. Визначте мету та етапи аналізу фінансового стану підприємства.
2. У чому відмінність між внутрішнім та зовнішнім аналізом фінансового стану підприємства?
3. Які інформаційні джерела використовують для оцінки фінансового стану підприємства?
4. Наведіть порядок аналізу майнового стану підприємства.
5. Дайте визначення поняттям «платоспроможність», «ліквідність», «ліквідність балансу».
6. Охарактеризуйте основні види платоспроможності.
7. За яких умов баланс підприємства вважається ліквідним?
8. Який порядок групування активів і пасивів балансу для оцінки його ліквідності?
9. Охарактеризуйте показники, на основі яких оцінюється ліквідність підприємства.
10. Дайте визначення поняттю «фінансова стійкість» та охарактеризуйте основні її види
11. Які показники дозволяють оцінити рівень фінансової стійкості підприємства?
12. З якою метою проводиться аналіз ділової активності та охарактеризуйте її основні показники?
13. Які показники характеризують швидкість та час обертання капіталу підприємства?
14. Визначте об'єкти аналізу рентабельності підприємства та фактори, які на них впливають.
15. Які джерела інформації використовують для проведення аналізу ефективності використання капіталу?
16. Охарактеризуйте основні показники прибутковості підприємства.
17. Які фактори впливають на рентабельність підприємства?

Тематика рефератів:

1. Методика факторного аналізу прибутку та рентабельності підприємства.
2. Методика аналізу руху грошових коштів.
3. Особливості аналізу дебіторської і кредиторської заборгованості підприємства.

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ:

1. Дослідження структури активу і пасиву балансу передбачає:

- А) горизонтальний аналіз;
- Б) динамічний аналіз;
- В) вертикальний аналіз;
- Г) факторний аналіз.

2. Який коефіцієнт ліквідності визначається відношенням грошей та їх еквівалентів і поточних фінансових інвестицій до поточних зобов'язань:

- А) коефіцієнт швидкої ліквідності;
- Б) коефіцієнт абсолютної ліквідності;
- В) коефіцієнт фінансової стійкості;
- Г) коефіцієнт загальної ліквідності

3. Коефіцієнт реальної вартості майна визначає:

- А) ступінь фінансування основних засобів за рахунок амортизаційних відрахувань;
- Б) ступінь зносу основних засобів;
- В) частку основних засобів та інших необоротних активів у джерелах власних коштів;
- Г) рівень виробничого потенціалу підприємства, забезпеченість виробничого процесу засобами виробництва.

4. Швидкість обертання капіталу підприємства оцінюють на основі:

- А) показників рентабельності;
- Б) показників ліквідності;
- В) показників ділової активності;
- Г) показників фінансової стійкості.

5. Рентабельність:

- А) є абсолютним показником фінансового результату;
- Б) визначає здатність підприємства самостійно фінансувати поточну діяльність;
- В) характеризує здатність підприємства погасити поточні зобов'язання;
- Г) є якісним показником, що характеризує рівень прибутку, отриманого підприємством від використання капіталу.

ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ:

Завдання 6.1. Проаналізувати динаміку складу та структури майна підприємства і джерел його фінансування на основі даних таблиць 6.1 і 6.2. Зробити відповідні висновки та розробити рекомендації щодо усунення виявлених недоліків.

Таблиця 6.1 – Аналітична таблиця динаміки складу та структури майна підприємства

Стаття активу	Станом на кінець року, тис. грн		Питома вага, %		Відхилення (+, -)		
	2022	2023	2022	2023	абсолютне, тис. грн	відносне, %	у питомій вазі, %
1	2	3	4	5	6	7	8
1. Необоротні активи							
1.1. Основні засоби (залишкова вартість)	1260	1130					
- знос	1350	1480	-	-			-
1.2. Довгострокові фінансові інвестиції	550	550					
1.3. Інші необоротні активи	480	320					
2. Оборотні активи							
2.1. Запаси	1530	1690					
2.2. Дебіторська заборгованість	1420	1850					
2.3. Поточні фінансові інвестиції	450	400					
2.4. Грошові кошти	320	300					
Усього майна							

Таблиця 6.2 – Аналітична таблиця динаміки складу та структури джерел фінансування підприємства

Стаття пасиву	Станом на кінець року, тис. грн		Питома вага, %		Відхилення (+, -)		
	2022	2023	2022	2023	абсолютне, тис. грн	відносне, %	у питомій вазі, %
1	2	3	4	5	6	7	8
1. Власний капітал:							
1.1. Зареєстрований капітал	1550	1550					
1.2. Резервний капітал	375	525					
1.3. Нерозподілений прибуток	650	740					
2. Довгострокові зобов'язання і забезпечення	960	740					
3. Поточні зобов'язання:							
3.1. Короткострокові кредити банків	950	980					
3.2. Поточна кредиторська заборгованість	1525	1705					
Усього джерел							

Завдання 6.2. Проаналізувати динаміку складу та структури оборотних активів підприємства на основі даних таблиці 6.3. Зробити відповідні висновки.

Таблиця 6.3 – Аналітична таблиця динаміки складу та структури оборотних активів підприємства

Вид оборотних активів	Станом на кінець року, тис. грн		Питома вага, %		Відхилення (+, -)		
	2022	2023	2022	2023	абсолютне, тис. грн	відносне, %	у питомій вазі, %
1	2	3	4	5	6	7	8
1. Запаси:							
1.1. Сировина і матеріали	850	930					
1.2. МШП	80	90					
1.3. Готова продукція	480	530					
1.4 Товари	120	140					
2. Дебіторська заборгованість (ДЗ):							
2.1. ДЗ за продукцію, товари, роботи, послуги	820	1090					
2.2. ДЗ за авансами виданими	420	540					
2.3. ДЗ за розрахунками з бюджетом	180	220					
3. Поточні фінансові інвестиції							
4. Грошові кошти							
Усього оборотних активів							

Завдання 6.3. На основі даних таблиць 6.1-6.3 оцінити рівень платоспроможності підприємства та ліквідності його балансу ((табл. 6.4), проаналізувати рівень і динаміку коефіцієнтів ліквідності (табл. 6.5). Зробити відповідні висновки та розробити рекомендації щодо усунення виявлених недоліків.

Таблиця 6.4 – Аналітичний баланс для оцінки ліквідності майна підприємства

Активи	Станом на кінець року, тис. грн		Пасиви	Станом на кінець року, тис. грн		Платіжний надлишок (+) або нестача (-), тис. грн		Відсоток покриття зобов'язань	
	2022	2023		2022	2023	2022 (2-5)	2023 (3-6)	2022 (2/5*100)	2023 (3/6*100)
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Найбільш ліквідні А1			Найбільш термінові П1						
Швидко реалізовані А2			Короткострокові П2						
Повільно реалізовані А3			Довгострокові П3						
Важко реалізовані А4			Постійні П4						
БАЛАНС			БАЛАНС						

Таблиця 6.5 – Динаміка показників ліквідності підприємства

Показники	На кінець 2022 року	На кінець 2023 року	Абсолютне відхилення
Обсяг власних оборотних коштів, тис. грн			
Коефіцієнт абсолютної ліквідності			
Коефіцієнт проміжної ліквідності			
Коефіцієнт покриття			

Завдання 6.4. На основі даних таблиць 6.1-6.3 проаналізувати фінансову стійкість підприємства, розрахувавши відповідні коефіцієнти. Зробити висновки та розробити рекомендації щодо усунення виявлених недоліків.

Таблиця 6.6 – Динаміка показників фінансової стійкості підприємства

Показники	На кінець 2022 року	На кінець 2023 року	Абсолютне відхилення
Коефіцієнт автономії			
Коефіцієнт концентрації позикового капіталу			
Коефіцієнт фінансового ризику			
Коефіцієнт маневреності власного капіталу			
Коефіцієнт забезпеченості оборотних активів власним оборотним капіталом			
Коефіцієнт накопиченого зносу			
Коефіцієнт реальної вартості майна			
Коефіцієнт співвідношення оборотних і необоротних активів			
Коефіцієнт мобільності активів			

Завдання 6.5. На основі даних таблиць 6.1-6.3, 6.7 і 6.9 оцінити рівень ділової активності підприємства, розрахувавши відповідні показники (таблиця 6.8). Зробити висновки та розробити рекомендації щодо усунення виявлених недоліків.

Таблиця 6.7 – Вихідні дані для оцінки ділової активності підприємства

Показники	2022 рік	2023 рік
Чистий дохід від реалізації продукції	28600	
Середньорічна вартість активів	5810	
Середньорічна вартість оборотних активів	3650	
Середньорічна вартість власного капіталу	2520	
Середньорічна вартість дебіторської заборгованості	2870	
Середньорічна вартість кредиторської заборгованості	1460	

Таблиця 6.8 – Динаміка показників ділової активності підприємства

Показники	2022 рік	2023 рік	Абсолютне відхилення
Коефіцієнт оборотності активів			
Коефіцієнт оборотності оборотних активів			
Коефіцієнт оборотності власного капіталу			
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості			
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості			
Тривалість одного обороту активів			
Тривалість одного обороту оборотних активів			
Тривалість одного обороту власного капіталу			
Тривалість одного обороту дебіторської заборгованості			
Тривалість одного обороту кредиторської заборгованості			

Завдання 6.6. Проаналізувати динаміку фінансових результатів підприємства за досліджуваний період (табл. 6.9) та оцінити рівень прибутковості підприємства, розрахувавши показники рентабельності (табл. 6.10). Зробити відповідні висновки та розробити рекомендації щодо усунення виявлених недоліків.

Таблиця 6.9 – Динаміка фінансових результатів підприємства

Показники	Обсяг, тис. грн		Абсол. відхил., тис. грн	Темп росту, %
	2022 рік	2023 рік		
Чистий дохід від реалізації продукції	28600	32400		
Собівартість реалізованої продукції	21650	24200		
Валовий прибуток (збиток)				
Інші доходи від операційної діяльності	1150	1320		
Адміністративні витрати, витрати на збут, інші операційні витрати	5645	7035		
Фінансовий результат від операційної діяльності				
Інші фінансові доходи	420	385		
Фінансові витрати	625	720		
Фінансовий результат до оподаткування				
Чистий прибуток (збиток)				

Таблиця 6.10 – Динаміка показників рентабельності підприємства

Показники	2022 рік	2023 рік	Абсолютне відхилення
Рентабельність активів (сукупного капіталу)			
Рентабельність власного капіталу			
Рентабельність реалізованої продукції			
Рентабельність реалізації			

Тема 7.**АНАЛІЗ КРЕДИТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА****Питання для обговорення:**

- 7.1. Сутність та об'єкти оцінки кредитоспроможності.
- 7.2. Мета аналізу кредитоспроможності позичальника.
- 7.3. Моделі розрахунку інтегрального показника фінансового стану та визначення класу кредитоспроможності юридичної особи.
- 7.4. Зарубіжні методики оцінювання рівня кредитоспроможності позичальника.

Питання для самоконтролю та перевірки знань:

1. Дайте визначення економічної категорії «кредитоспроможність».
2. Охарактеризуйте основні ознаки, які розкривають зміст кредитоспроможності позичальника.
3. У чому полягає мета оцінки кредитоспроможності позичальника?
4. Визначте місце оцінки кредитоспроможності в механізмі кредитування підприємства.
5. Охарактеризуйте види моделей оцінювання кредитоспроможності позичальника.
6. Який нормативний акт України регулює порядок рейтингування позичальників – юридичних осіб з метою оцінювання кредитного ризику?
7. Визначте етапи оцінювання кредитоспроможності позичальника на основі використання системи рейтингової оцінки.
8. Які якісні критерії рекомендується враховувати банківським установам при оцінці кредитних ризиків згідно Базель II та Директив 2006/48/ЄС «Про започаткування та здійснення діяльності кредитних установ»?

Тематика рефератів:

1. Галузеві особливості оцінювання кредитоспроможності позичальника.
2. Методичні підходи до оцінювання інвестиційної привабливості підприємства.

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ:**1. Основними ознаками кредитоспроможності підприємства є:**

- А) позичальника залучати позиковий капітал;
- Б) можливість своєчасного погашення боргових зобов'язань;
- В) готовність та здатність повернути борг;
- Г) усі відповіді правильні.

2. Для банківської установи необхідність оцінки кредитоспроможності позичальника полягає у:

- А) визначенні ймовірності настання банкрутства позичальника;
- Б) зменшенні ризику втрат внаслідок імовірності виникнення фінансових ускладнень у позичальника;
- В) визначенні власної платоспроможності та довгострокової фінансової стійкості для прийняття рішень щодо забезпечення фінансовими ресурсами.

3. Для позичальника необхідність оцінки власної кредитоспроможності полягає у:

- А) визначенні ймовірності настання банкрутства позичальника;
- Б) зменшенні ризику втрат внаслідок імовірності виникнення фінансових ускладнень у позичальника;
- В) визначенні власної платоспроможності та довгострокової фінансової стійкості для прийняття рішень щодо забезпечення фінансовими ресурсами.

4. Сутність рейтингових моделей оцінки кредитоспроможності полягає у:

- А) визначення ймовірності банкрутства позичальника на підставі дискримінантних моделей;
- Б) диференціювання позичальників на категорії, визначені на основі сукупності розрахункових фінансових коефіцієнтів;
- В) прогнозування майбутніх грошових потоків підприємства, визначення періоду погашення заборгованості.

5. Якісними критеріями при аналізі кредитоспроможності позичальника, згідно рекомендацій Базель II, є:

- А) рівень показників матеріаломісткості та фондомісткості;
- Б) рівень продуктивності праці працівників;
- В) ринки збуту продукції та вплив факторів виробництва;
- Г) якість менеджменту позичальника.

ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ:

Завдання 7.1. На основі вихідних даних, наведених у таблиці 7.1, оцінити рівень кредитоспроможності середнього підприємства, яке займається переробкою харчових продуктів. Визначити модель інтегрального показника фінансового стану боржника – юридичної особи, заповнити таблицю 7.2, розрахувати інтегральний показник боржника – юридичної особи за досліджуваний період та визначити відповідний клас боржника.

Зробити висновки та розробити рекомендації щодо усунення виявлених недоліків.

Таблиця 7.1 – Вихідні дані для оцінки кредитоспроможності підприємства

Показники	тис. грн	
	2022 рік	2023 рік
Нематеріальні активи	40	33
Довгострокові фінансові інвестиції	26	26
Інша поточна дебіторська заборгованість	8213	6077
Гроші та їх еквіваленти	10085	9178
Інші оборотні активи	0	434
Оборотні активи	170755	168669
Обсяг активів	270888	291989
Власний капітал	101373	109610
Короткострокові кредити банків	24590	20281
Поточні зобов'язання і забезпечення	169515	182379
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	468832	477017
Валовий прибуток	79515	81733
Фінансовий результат від операційної діяльності	18908	23373
Інші фінансові доходи	0	108
Фінансові витрати	2510	3749
Нарахована амортизація	6502	7916

Таблиця 7.2 – Розрахунок проміжних фінансових показників та інтегрального показника фінансового стану боржника – юридичної особи

Назва фінансового показника	Методика розрахунку	Значення фінансового показника (Ki)		Значення показника (Xi)	
		2022 р.	2023 р.	2022 р.	2023 р.
Значення інтегрального показника					

Завдання 7.2. На основі вихідних даних, наведених у таблиці 7.3, оцінити рівень кредитоспроможності малого підприємства, яке займається вирощуванням сільськогосподарської продукції. Визначити модель інтегрального показника фінансового стану боржника – юридичної особи, заповнити таблицю 7.4, розрахувати інтегральний показник боржника – юридичної особи за досліджуваний період і визначити відповідний клас боржника.

Зробити висновки та розробити рекомендації щодо усунення виявлених недоліків.

Таблиця 7.3 – Вихідні дані для оцінки кредитоспроможності підприємства

тис. грн

Показники	2022 рік	2023 рік
Інші необоротні активи	3,7	3,7
Гроші та їх еквіваленти	402,2	3744
Інші оборотні активи	124	731,3
Обсяг активів	5581,9	14880,5
Власний капітал	1177,9	3448,1
Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення	3,6	3,6
Фінансовий результат до оподаткування	(621,1)	(2410,5)

Таблиця 7.4 – Розрахунок проміжних фінансових показників та інтегрального показника фінансового стану боржника – юридичної особи

Назва фінансового показника	Методика розрахунку	Значення фінансового показника (Ki)		Значення показника (Xi)	
		2022 р.	2023 р.	2022 р.	2023 р.
Значення інтегрального показника					

Тема 8.**АНАЛІЗ ФІНАНСОВОГО СТАНУ НЕПЛАТОСПРОМОЖНИХ ПІДПРИЄМСТВ ТА ЗАПОБІГАННЯ БАНКРУТСТВУ****Питання для обговорення:**

- 8.1. Підходи до визначення поняття «банкрутство підприємства».
- 8.2. Чинники ймовірності настання банкрутства підприємства.
- 8.3. Різновиди кризи на підприємстві та фактори, які їх зумовлюють.
- 8.4. Методики діагностики ймовірності банкрутства підприємства: двофакторна модель оцінювання ймовірності банкрутства; п'ятифакторна модель Альтмана, модель Таффлера та ін.
- 8.5. Заходи щодо запобігання банкрутству боржника

Питання для самоконтролю та перевірки знань:

1. Як у чинних нормативних актах трактується поняття «банкрутство»?
2. Які можуть бути причини неплатоспроможності підприємства?
3. Охарактеризуйте основні види банкрутства.
4. Дайте визначення поняттю «криза».
5. Наведіть характеристику зовнішніх факторів кризи на підприємстві.

6. Які види внутрішніх факторів можуть спричинити розвиток кризи на підприємстві?
7. Охарактеризуйте види кризи на підприємстві за класифікаційними ознаками.
8. У чому полягає діагностика ймовірності банкрутства підприємства?
9. Які існують зарубіжні методики дискримінантного аналізу банкрутства, в чому їх переваги та недоліки щодо застосування вітчизняними підприємствами?
10. Наведіть зміст вітчизняної методики прогнозування банкрутства підприємства.
11. Які антикризові інструменти можуть бути застосовані суб'єктами господарювання?

Тематика рефератів:

1. Особливості діагностики економічної безпеки підприємства.
2. Порядок формування та зміст антикризового бізнес-плану на підприємстві.
3. Сутність та особливості проведення реструктуризації підприємства в процесі санації.

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ:

1. Необережне банкрутство є результатом:

- А) навмисного приховування факту стійкої фінансової неспроможності підприємства;
- Б) свідомого доведення підприємства до стійкої фінансової неспроможності;
- В) неефективної роботи підприємства.

2. До зовнішніх економічних факторів кризи на підприємстві відносяться:

- А) зниження інноваційної активності в країні; погіршення якості сировинних ресурсів;
- Б) зниження рівня реальних доходів населення; зростання інфляції; спад кон'юнктури ринку;
- В) погіршення екологічної ситуації; стихійні лиха;

3. До внутрішніх фінансово-інвестиційних факторів, які приносять розвитку кризи на підприємстві, відносяться:

- А) висока матеріаломісткість виробництва; низька якість кадрів; зростання тривалості виробничого циклу;
- Б) відсутність стратегічного підходу в управлінні; невикористання сучасних методів планування, прийняття управлінських рішень;
- В) висока частка короткострокових джерел залучення позикового капіталу; високий рівень накладних витрат; перевищення допустимих меж фінансових ризиків;

4. За стадією життєвого циклу підприємства, на якій виникла криза, розрізняють:

- А) кризу росту; стагнацію; занепад;
- Б) економічну, соціальну, організаційну, психологічну та технологічну кризу;
- В) ендогенну (внутрішню) та екзогенну (зовнішню) кризу.

5. Який антикризовий інструмент передбачає процес детального та поглибленого аналізу проблем, виявлення чинників, що впливають на них:

- А) бенчмаркінг;
- Б) моніторинг;
- В) діагностика;
- Г) реорганізація.

ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ:

Завдання 8.1. На основі вихідних даних, наведених у таблиці 8.1, оцінити ймовірність банкрутства підприємства 1, яке займається текстильним виробництвом, та підприємства 2, яке відноситься до машинобудівної галузі. Визначити дискримінантну модель інтегрального показника оцінки ймовірності банкрутства для кожного підприємства, розрахувати інтегральні показники та оцінити рівень такої ймовірності. Зробити висновки та розробити рекомендації щодо усунення ознак кризи або покращення фінансового стану.

Таблиця 8.1 – Вихідні дані для оцінки ймовірності банкрутства підприємства на основі моделі О. Терещенка

тис. грн

Показники	Підприємство 1		Підприємство 2	
	2022 рік	2023 рік	2022 рік	2023 рік
Оборотні активи	42417	41532	5116	7960
Всього активів	99678	102047	10584	13275
Власний капітал	85886	91167	4652	4722
Поточні зобов'язання та забезпечення	11149	8164	5932	8553
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	61905	52915	50742	48073
Інші операційні доходи	1700	1479	3003	2443
Фінансовий результат до оподаткування	12028	6898	1908	969
Чистий прибуток	9862	5626	1542	793
Сума операційного грошового потоку	9109	(361)	3571	312
Сума інвестиційного грошового потоку	(8182)	(5686)	(2471)	(1704)

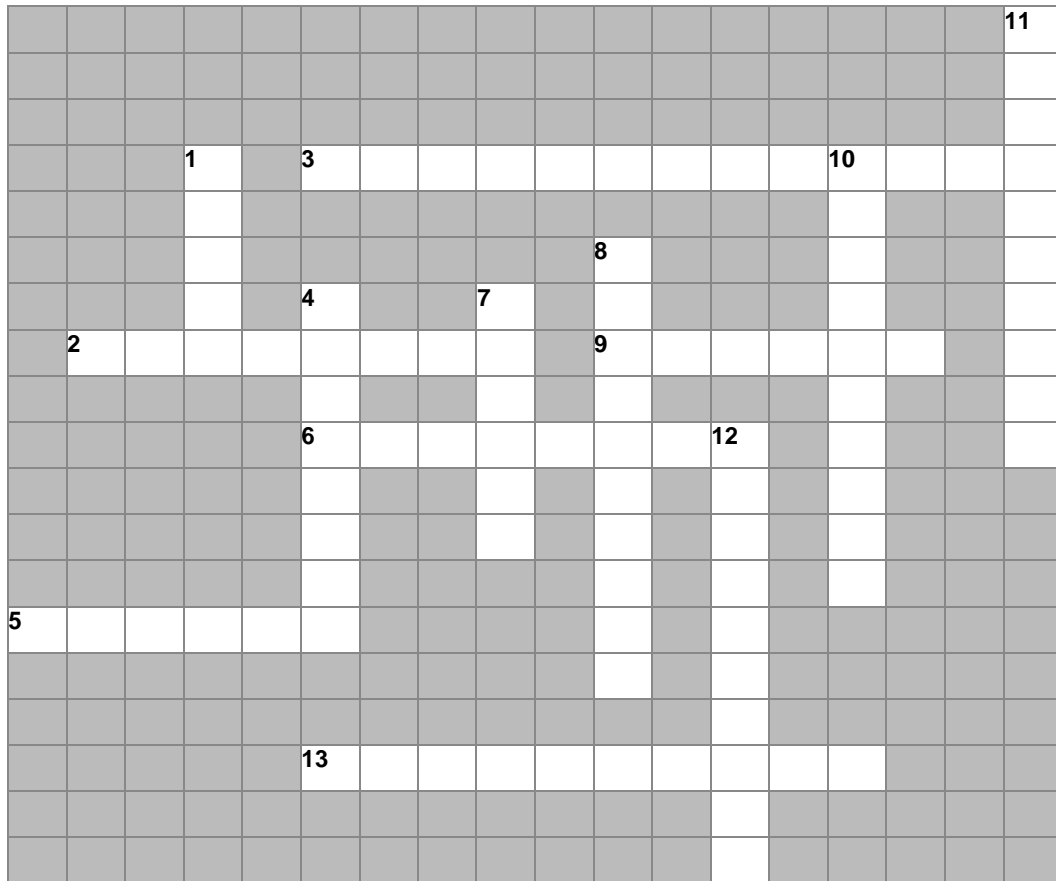
Завдання 8.2. На основі вихідних даних, наведених у таблиці 8.2, оцінити ймовірність банкрутства ТОВ «Полісся» на основі моделі Таффлера. Визначити значення інтегрального показника оцінки ймовірності банкрутства та рівень такої ймовірності. Зробити висновки та розробити рекомендації щодо усунення ознак кризи або покращення фінансового стану.

Таблиця 8.2 – Вихідні дані для оцінки ймовірності банкрутства підприємства на основі моделі Альтмана

тис. грн

Показники	2022 рік	2023 рік
Оборотні активи	10637	12628
Сума активів	17379	18777
Довгострокові зобов'язання	1552	1013
Поточні зобов'язання	9827	11764
Чистий дохід від реалізації продукції	45360	43465
Фінансовий результат до сплати процентів і податків	13	8

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

За горизонталлю:

2. Вид величини, що є результатом співставлення абсолютних величин.
3. Принципи аналізу, який передбачає всебічне дослідження причинних взаємозалежностей, всебічну оцінку вхідних параметрів функціонально-структурної будови, їх зміну та розвиток у просторі і часі.
5. Форма представлення результатів аналізу.
6. Вид факторної моделі.
9. Невикористані ресурси.
13. Зведення первинних даних в однорідні групи.

За вертикаллю:

1. Спосіб вивчення процесів і явищ.
4. Узагальнена характеристика певного процесу або явища відносно конкретного місця і часу.
7. Умова, рушійна сила, причина будь-якого процесу, який відбувається на підприємстві.
8. Порівнянні явищ, процесів і показників, які їх характеризують, для виявлення спільних рис і відмінностей між ними.
10. Впорядковане повідомлення про кількісний та якісний стан явищ, процесів.
11. Різновид показника, що виражається в абсолютних величинах.
12. Вид аналітичного показника, який виражається в грошових, натуральних вимірниках.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ І РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Адлер О.О. Роль та особливості організаційно-інформаційного забезпечення аналізу господарської діяльності сучасного підприємства. *Ефективна економіка*. 2020. №12. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/12_2020/77.pdf
2. Адлер О.О., Лесько О.Й. Аналіз господарської діяльності : навчальний посібник. Вінниця : ВНТУ, 2019. 115 с.
3. Аналіз господарської діяльності : навчальний посібник / за заг. ред. І.В. Сіменко, Т.Д. Косової. Київ: "Центр учбової літератури", 2013. 384 с.
4. Базецька Г.І. Економічний консалтинг : навч. посібник. Харків : ХНУМГ ім. О.М. Бекетова, 2021. 167 с.
5. Биба В.В., Міняйленко І.В., Теницька Н.Б. Аналіз підприємницької діяльності : навч. посіб. для студентів першого рівня вищої освіти усіх форм навчання. Полтава : ПолтНТУ, 2019. 182 с.
6. Вакульчик О. М., Протасова Є.В., Нечаєва А.А. Фінансовий результат підприємства: економічна сутність, особливості визначення та аналізу. *Бізнес-навігатор*. 2019. Вип. 1. С. 162-168.
7. Волкова Н. А., Подвальна Н. Е., Семенова К. Д. Економічний аналіз: навч. посіб. Одеса: ППЦ «Белка». 2020. 240 с.
8. Гладюк М.П. Особливості економічного аналізу інформації консолідованої фінансової звітності корпорацій. *Молодий вчений*. 2020. № 2(2). С. 310-314. URL: <http://surl.li/aruoo>
9. Глущенко С.В., Івахненко С.В. Антикризове управління на підприємстві: фінансово-організаційні аспекти. Конспект лекцій : навч. посіб. Київ : НаУКМА, 2020. 92 с.
10. Гончаренко Н. Г. Прийняття обґрунтованих управлінських рішень на підставі економічного аналізу господарської діяльності підприємств. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2020. Вип. 30. С. 52-54.
11. Горбачова О. М., Купіч Б.В. Аналіз фінансового стану підприємства. *Причорноморські економічні студії*. 2020. Вип. 50(2). С. 96-99.
12. Грицаєнко Г.І., Грицаєнко М. І. Аналіз господарської діяльності : навчальний посібник. Мелітополь: Люкс, 2021. 260 с.
13. Гуменюк М.М. Практикум із фінансів підприємства : навч. посібник. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2020. 168 с.
14. Давиденко Н.М. Аналіз інвестиційних проектів: навч. посіб. Київ: ЦП «Компринт», 2015. 378 с.
15. Даценко Г., Коцеруба Н., Крупельницька І., Кудирко О., Лобачева І. Аналіз господарської діяльності: навч. посіб. Вінниця: Київ. нац. торг.-екон. ун-т. Вінниц. торг.-екон. ін-т, 2021. 416 с.
16. Дацій О.І. Теорія економічного аналізу : навч. посіб. для студ. ВНЗ / О.І. Дацій, О.О. Шевченко, Н.О. Шевченко, Н.І. Демчук, М.О. Сичова, В.П. Жук; Акад. муніцип. упр. Дніпро: Біла К. О., 2014. 235 с.
17. Економіка підприємства: навчальний посібник / О.І. Лисак, Л.О. Андрєєва, Л.О. Болтянська. Мелітополь: Люкс, 2020. 272 с.
18. Економічний аналіз: Конспект лекцій для здобувачів фахової передвищої освіти освітньо-професійної програми «Менеджмент» галузь знань 07 Управління та адміністрування спеціальності 073 Менеджмент денної та заочної форми навчання/ уклад. С. В. Буснюк. Луцьк: Технічний фаховий коледж Луцького НТУ, 2020. 118 с.
19. Економічний аналіз: нав. посіб. / М.А. Болюх, В.З. Бурчевський, М.І. Горбатюк та ін.; за ред. акад. НАНУ, проф. М.Г. Чкмаченка. Київ: КНЕУ, 2015. 556 с.

20. Економічний аналіз: навч. посіб. / Н.А. Волкова, Р.М. Волчек, О.М. Гайдаєнко та ін.; за ред. Волкової Н.А. Одеса: ОНЕУ. 2015. 310 с.
21. Економічний аналіз: підручник для студ. економ. спец. вищ. навч. закл. / Мошенський С.З., Олійник О.В. та ін.; за ред. д.е.н. Ф.Ф. Бутинця. 3-те вид., доп. і перероб. Житомир : ПП «Рута», 2010. 720 с.
22. Єгорова О.В., Дорогань-Писаренко Л.О., Тютюнник Ю.М. Економічний аналіз: навч. посіб. Полтава : РВВД ПДАА, 2018. 290 с.
23. Єпіфанова І.Ю., Джеджула В.В. Фінансовий аналіз та звітність : практикум. Вінниця : ВНТУ, 2017. 143 с.
24. Кіндрацька Г.І., Загородній А.Г., Кулиняк Ю.І. Аналіз господарської діяльності : підручник. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2019. 320 с.
25. Коваленко О. В., Сотченко Ю.К., Дерев'янка А.А. Методи аналізу фінансово-економічної діяльності підприємства. *Вісник Дніпропетровського науково-дослідного інституту судових експертиз Міністерства юстиції України. Економічні науки.* 2020. Вип. 1. С. 29-36.
26. Кодекс України з процедур банкрутства: Закон України від 18 жовт. 2018 р. №2597-VIII. URL: <http://surl.li/aqvux>
27. Костюк В.О. Методика аналітичного моделювання і факторного аналізу продуктивності виробничого устаткування. *Комунальне господарство міст. Серія : Економічні науки.* 2020. Т. 5. С. 96-102. URL: <http://surl.li/aruov>
28. Кравченко М.В., Яценко В.В. Методичні підходи та теоретичні аспекти обліково-аналітичного забезпечення системи фінансово-економічної безпеки. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Економіка і менеджмент.* 2019. Вип. 35. С. 67-72. URL: <http://surl.li/aruos>
29. Кремень О.І., Мосійчук Р.Л., Кремень В.М. Комплексний аналіз ефективності управління активами підприємства. *Бізнес Інформ.* 2019. № 8. С. 202-210.
30. Кубіній Н. Ю., Данаїканич О.В., Кубіній В.В. Методичні аспекти аналізу доходу підприємства. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія : Економіка.* 2020. Вип. 1. С. 97-102.
31. Купалова Г.І., Мурована Т.О. Теорія економічного аналізу : практикум. Київ: «Освіта України», 2014. 640 с.
32. Лисенко А.М. Складові елементи методики аналізу фінансової звітності малого підприємства. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського. Серія : Економіка і управління.* 2020. Т. 31(70), № 4(2). С. 119-125. URL: <http://surl.li/arupa>
33. Малярець Л. М., Гринько П.О. Аналітичне забезпечення аналізу ефективності експортно-імпортової діяльності підприємства. *Проблеми економіки.* 2019. №1. С. 208-216
34. Мельниченко О.В. Роль економічного аналізу в оцінці фінансової безпеки підприємства. *Вісник ХНАУ. Серія : Економічні науки.* 2019. № 2. С. 26-31.
35. Мельник М. А. Сучасні аспекти аналізу організаційно-технічного рівня підприємства. *Вісник Східноукраїнського національного університету ім. Володимира Даля.* 2020. №2. С. 54-57.
36. Методичні рекомендації щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства: затв. наказом М –ва економічки України від 19 січ. 2006 року №14 (у ред. Наказу М-ва економіки України від 26 жовт. 2010 року №1361). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0014665-06#Text>
37. Мішеніна Н.В., Мішеніна Г.А., Ярова І.Є. Економічний аналіз : навч. посіб. / Сум. держ. ун-т. Суми, 2014. 305 с.
38. Міщук Г.Ю., Джигар Т.М., Шишкіна О.О. Економічний аналіз: навчальний посібник. Рівне: НУВГП, 2017. 156 с.

39. Мних Є.В. Економічний аналіз : підручник. Київ: Знання, 2011. 630 с.
40. Нікола С.О. Фінанси підприємств : навч. посіб. Одеса : Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова, 2020. 206 с.
41. Оболенцева Л.В., Давидов Є.О. Методичні підходи до аналізу і вимірювання економічної результативності діяльності підприємств. *Комунальне господарство міст. Серія : Економічні науки*. 2023. Т.2. С. 14-18.
42. Паршин Ю.І., Паршина О.А. Основи економічного аналізу: навч. посіб. Дніпро: «ФОП Дробязко С.І.», 2020. 180 с.
43. Пацела О.І. Аналіз господарської діяльності: навчальний посібник. Львів: ЛДУВС, 2014. 337 с.
44. Петрович И.М., Прокопишин-Рашкевич Л.М. Економіка та фінанси підприємства: підручник. Львів, 2014. 408 с.
45. Пивавар І.В. Удосконалення методології оцінки й аналізу рівня економічної безпеки підприємства. *Бізнес-Інформ*. 2019. №1. С. 184-191. URL: <http://surl.li/aruon>
46. Полінкевич О.М., Волинець І.Г. Обґрунтування господарських рішень та оцінювання ризиків : навч. посіб. Луцьк : ВежаДрук, 2018. 336 с.
47. Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями: затв. Постановою Правління НБУ від 30 черв. 2016 р. №351. URL: <http://surl.li/aqwab>
48. Посилкіна О.В., Козирєва О.В., Деренська Я.М. Аналіз діяльності підприємства: навч. посіб.. Харків: Вид-во НФаУ, 2019. 398 с.
49. Пріб К.А., Патица Н.І. Діагностика в системі управління: навч. посіб. Київ: «Центр учбової літератури», 2016. 432 с.
50. Румянцев М.В. Економічний аналіз і моделювання господарської діяльності підприємства : навч. посіб. для студентів ВНЗ / [М.В. Румянцев, Н.В. Касьянова, Д.В. Солоха, О.О. Тарасова; ДВНЗ "Донец. нац. техн. ун-т". Донецьк : Ноулідж, Донец. від-ня, 2014. 297 с.
51. Рябоволик Т.Ф., Андрощук І.О., Пітел Н.С. Показники аналізу та оцінки фінансової складової економічної безпеки підприємств. *Ефективна економіка*. 2022. №9. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2022_9_26
52. Савицька О.М, Салабай В.О. Ефективність діяльності та управління підприємством: особливості використання теорії, методології та результативності аналітичних досліджень. *Ефективна економіка*. 2019. № 6. URL: <http://surl.li/aruop>
53. Савіцький А. В. Застосування методики АВС-аналізу у здійсненні моніторингу показників прибутковості експортоорієнтованого підприємства. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Економіка і менеджмент*. 2020. Вип. 43. С. 144-148.
54. Синькевич Н.І. Економічний аналіз: курс лекцій. Тернопіль: ТНТУ імені Івана Пулюя, 2018. 97 с.
55. Талах В. І., Талах Т.А. Сутність і значення порівняльного аналізу підприємницької діяльності підприємств. *Економічний форум*. 2020. №2. С. 98-105.
56. Талах Т. А., Бондарук Х.В., Хилько О.В. Напрями удосконалення методики аналізу ефективності використання активів підприємства. *Економічні науки. Серія : Регіональна економіка*. 2020. Вип. 17. С. 213-224. URL: <http://surl.li/aruoz>
57. Ткаченко А.М., Гончарук П.А. Інформаційне забезпечення аналізу господарської діяльності підприємства. *Науковий вісник [Буковинського державного фінансово-економічного університету]. Економічні науки*. 2014. Вип. 26. С. 383-389.
58. Тринька Л.Я., Липчанська О.В. Економічний аналіз : навч.-метод. посіб. Київ: Алерта, 2013. 567 с.
59. Тютюнник Ю.М., Дорогань-Писаренко Л.О., Тютюнник С.В. Фінансовий аналіз : навч. посіб. Полтава: Видавництво ПП «Астрая», 2020. 434 с.

60. Фінансовий аналіз: навчальний посібник / І.О. Школьник, І.М. Боярко, О.В. Дейнека та ін.; за заг. ред. Школьник І.О. Київ: «Центр учбової літератури», 2016. 368 с.

61. Цюцяк І.Л., Цюцяк А.Л. Факторний аналіз рентабельності власного капіталу: сутність та методика проведення. *Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. Економічні науки*. 2020. Вип. 1-2. С. 238-249. URL: <http://surl.li/arguoh>

62. Чепка В.В., Свідерська І.М., Гавриленко Ю. О. Фінансовий стан підприємства: теоретичні основи. *Інвестиції: практика та досвід*. 2020. № 19-20. С. 96-102.

63. Шевченко Н. В., Мельник С. І. Фінансовий менеджмент : навчальний посібник у схемах і таб-лицях. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. 224 с.

64. Шкроміда В.В., Василюк М.М., Гнатюк Т.М. Економічний аналіз діяльності суб'єктів господарювання: посіб. Івано-Франківськ: Видавець Кушнір Г. М., 2016. 219 с.

65. Якименко М.В. Особливості проведення економічного аналізу прибутку в умовах реалізації ризик-орієнтованого управління. *Фінансовий простір*. 2015. №1. С. 311-319.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
ТЕМА 1. АНАЛІЗ ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ, РОБИТ, ПОСЛУГ	4
ТЕМА 2. АНАЛІЗ ВИКОРИСТАННЯ ТРУДОВИХ РЕСУРСІВ	7
ТЕМА 3. АНАЛІЗ СТАНУ ТА ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ	12
ТЕМА 4. АНАЛІЗ ВИКОРИСТАННЯ МАТЕРІАЛЬНИХ РЕСУРСІВ	16
ТЕМА 5. АНАЛІЗ ВИТРАТ НА ВИРОБНИЦТВО ТА СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ	20
ТЕМА 6. АНАЛІЗ ФІНАНСОВОГО СТАНУ	24
ТЕМА 7. АНАЛІЗ КРЕДИТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	30
ТЕМА 8. АНАЛІЗ ФІНАНСОВОГО СТАНУ НЕПЛАТОСПРОМОЖНИХ ПІДПРИЄМСТВ ТА ЗАПОБІГАННЯ БАНКРУТСТВУ	33
ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ	36
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ І РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ	37